

પોલીસ કમિશનરની કચેરી, અમદાવાદ શહેર.
શાહીબાગ, અમદાવાદ
વિશેષ શાખા, કચેરી ટેલીફોન નં-૦૭૯૨૫૬૩૪૦૦.
Email: Spl1-ahd@gujarat.gov.in

-: જાહેરનામું :-

ફોજદારી કાર્યરીતી અધિનિયમ સને ૧૯૭૩ (૧૯૭૪ ના નં.૨) ની કલમ-૧૪૪ અન્વયે કાઢેલ હુકમ:

ક્રમાંક: વિ.શા./જાહેરનામું/એ-સેક્શન/પરમીટ/૨૩/૨૦૨૦

સુધારા હુકમ:-૧

વંચાણે લીધા:-

- (૧) ગૃહ મંત્રાલય ભારત સરકારના હુકમ નંબર: 40-3/2020-DM-I(A) તા.30/0૫/૨૦૨૦.
- (૨) આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકારના હુકમ ક્રમાંક: Z.28015/19/2020-EMR(PT) તા.0૪/0૬/૨૦૨૦.
- (૩) ગુજરાત સરકારના હુકમ નં: જીજી/૨૮/૨૦૨૦/વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨ તા.30/0૫/૨૦૨૦ તથા.
ગુજરાત સરકાર ગૃહ વિભાગના હુકમ ક્રમાંક: વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨, તા.0૬/0૬/૨૦૨૦,
તા.0૭/0૬/૨૦૨૦ ના આધારે.
- (૪) અત્રેના જાહેરનામાં ક્રમાંક: વિ.શા./જાહેરનામું/એ-સેક્શન/પરમીટ/૨૩/૨૦૨૦ તા.૩૧/0૫/૨૦૨૦ અન્વયે.

રાષ્ટ્રીય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન ઓથોરિટી (એન.ડી.એમ.એ.) ના દિશાનિર્દેશ અનુસાર દેશના તમામ ભાગોમાં COVID-19 ના ફેલાવાને રોકવા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અધિનિયમ, 2005 અંતર્ગત MHA, ભારત સરકારના તા.૨૪/03/૨૦૨૦, તા.૧૪/0૪/૨૦૨૦, તા.0૧/0૫/૨૦૨૦ અને તા.૧૭/0૫/૨૦૨૦ ના વખતોવખતના આદેશો અનુસાર સમગ્ર દેશમાં તા.૩૧/0૫/૨૦૨૦ સુધી લોકડાઉન અમલમાં હતું. અને ગુજરાત સરકારના તા.૧૮/0૫/૨૦૨૦ ના જાહેરનામાં નં: જીજી/૨૭/૨૦૨૦/વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨ થી તા.૩૧/0૫/૨૦૨૦ ના ૨૪.00 સુધી લંબાવવામાં આવેલ હતું.

હાલમાં વિશ્વમાં નોવેલ કોરોના વાયરસ COVID-19 ને વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન દ્વારા વૈશ્વિક મહામારી જાહેર કરવામાં આવેલ છે. ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, ૨૦૦૫ તેમજ ધી એપેકેમિક ડીસીઝ એક્ટ, ૧૯૮૭ અંતર્ગત સરકારશ્રી દ્વારા સમયાંતરે ઉપરોક્ત જાહેરનામાઓ બહાર પાડવામાં આવેલ છે. પ્રવર્તમાન સંજોગોમાં સમગ્ર દેશમાં COVID-19 રાષ્ટ્રીય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન ઓથોરિટી (એન.ડી.એમ.એ.) ના નિર્દેશો મુજબ કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના હુકમ ક્રમાંક : 40-3/2020-DM-I(A) તા.30/0૫/૨૦૨૦ ના પત્રથી સમગ્ર દેશમાં લોકડાઉનની અવધિ તા.0૧/0૬/૨૦૨૦ થી તા.30/0૬/૨૦૨૦ સુધી લંબાવવામાં આવેલ છે. કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના તા.30/0૫/૨૦૨૦ ના હુકમ સાથેની **Guidelines for Phased Re-Opening (Unlock-1)** તથા ગુજરાત સરકાર ગૃહ વિભાગ દ્વારા હુકમ નં: જીજી/૨૮/૨૦૨૦/વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨ તા.30/0૫/૨૦૨૦ થી લોકડાઉન સંદર્ભે દિશા નિર્દેશ આપેલ છે.

કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના તા.૩૦/૦૫/૨૦૨૦ ના હુકમ અનુસાર સમગ્ર રાજ્યમાં જાહેર કરવામાં આવેલ કન્ટેનમેન્ટ ઝોનમાં તા.૦૧/૦૬/૨૦૨૦ ના ૦૦/૦૦ કલાક થી તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૦ ના ૨૪/૦૦ કલાક સુધી Lock down ની અવધિ લંબાવવામાં આવેલ છે. તથા કન્ટેનમેન્ટ ઝોન સિવાયના વિસ્તારોમાં પ્રતિબંધિત પ્રવૃત્તિઓ તબક્કાવાર ખોલવાનો નિર્ણય લેવામાં આવેલ છે.

જે અન્વયે કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના તા.૦૪/૦૬/૨૦૨૦ ના હુકમ ક્રમાંક: Z.28015/19/2020-EMR(PT) તથા ગુજરાત સરકારના, ગૃહ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગરના હુકમ ક્રમાંક: વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨ તા.૦૬/૦૬/૨૦૨૦ તથા તા.૦૭/૦૬/૨૦૨૦ના હુકમથી કન્ટેનમેન્ટ ઝોન સિવાયના વિસ્તારમાં તમામ ધાર્મિક સ્થળો, કચેરીઓ, શોપિંગ મોલ્સ, રેસ્ટોરન્ટ્સ, હોટેલ્સ/ આતિથ્ય એકમોને કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા જારી SOP ની જોગવાઈઓને આધિન રહીને ખોલવાનો નિર્ણય લેવામાં આવેલ છે.

ઉપરોક્ત અનુસંધાને અત્રેથી જારી કરવામાં આવેલ જાહેરનામાં ક્રમાંક: વિ.શા./જાહેરનામું/ એ-સેક્શન/પરમીટ/૨૩/૨૦૨૦ તા.૩૧/૦૫/૨૦૨૦ માં હું આશીષ ભાટિયા, પોલીસ કમિશનર, અમદાવાદ શહેર, મુદ્દા નં. ૭(A) માં નીચે મુજબની વિગતોનું ઉમેરો કરવાનો હુકમ કરું છું:

મુદ્દા નં.- ૭ (A) કેન્દ્ર સરકારના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય તેમજ ગુજરાત સરકારના ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ નિમ્નલિખિત SOPમાં નિર્દિષ્ટ સુચનાઓનો ચુસ્ત અમલ કરવાનો રહેશે:

- (i) ધાર્મિક/ ઉપાસના સ્થળોએ COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલાં સંબંધમાં SOP
- (ii) કચેરીઓએ COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલાં સંબંધમાં SOP
- (iii) હોટેલ્સ/ આતિથ્ય એકમોએ COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલાં સંબંધમાં SOP
- (iv) રેસ્ટોરન્ટ્સ માટે COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલાં સંબંધમાં SOP
- (v) શોપિંગ મોલ્સ માટે COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલાં સંબંધમાં SOP

જાહેરનામાની અન્ય તમામ વિગતો યથાવત રહેશે.

--વિસ્તાર:--

અમદાવાદ શહેર પોલીસ કમિશ્નરેટ હકુમત હેઠળનો સમગ્ર વિસ્તાર.

--શિક્ષા:--

આ હુકમનો ભંગ કરનાર અથવા ઉલ્લંઘન કરનાર ભારતીય ફોજદારી અધિનિયમ સને-૧૮૬૦ ની કલમ ૧૮૮, અને લાગુ અન્ય કાનૂની જોગવાઈઓ સહિત, The Disaster Management Act, 2005 ની કલમ ૫૧ થી ૬૦ ની જોગવાઈઓ મુજબ શિક્ષાને પાત્ર થશે.

--જાહેર વિજ્ઞાપન:--

હું આથી આદેશ આપું છું કે, આ હુકમની જાહેરાત ઉપર જણાવેલ વિસ્તારોમાં સહેલાઈથી દેખી શકાય તેવી જગ્યાઓએ તેની નકલ ચોટાડી, લાઉડ સ્પીકર વાહન દ્વારા તેમજ સ્થાનિક વર્તમાન પત્રો, આકાશવાણી અને દૂરદર્શન કેન્દ્રો ઉપરથી પ્રસિધ્ધ કરાવવું.

આ હુકમ અન્વયે અમદાવાદ કમિશ્નરેટમાં ફરજ બજાવતા અનાર્મ હેડ.કોન્સ્ટેબલ અને તેનાથી ઉપરના દરજ્જાના કોઈ પણ પોલીસ અધિકારીશ્રીઓને આ જાહેરનામાંનો ભંગ કરનાર ઇસમો સામે ભારતીય ફોજદારી અધિનિયમ સને-૧૮૬૦ ની કલમ ૧૮૮, અને લાગુ અન્ય કાનૂની જોગવાઈઓ સહિત, The Disaster Management Act, 2005 ની કલમ ૫૧ થી ૬૦ મુજબ ફરીયાદ માંડવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવે છે.

આજ તા.૦૮/૦૬/૨૦૨૦ ના રોજ મારી સહી અને સિક્કા કરી આપેલ છે.

(આશીષ ભાટિયા)
પોલીસ કમિશનર
અમદાવાદ શહેર

નકલ સવિનય રવાના :-

- (૧) અગ્ર સચિવશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર, ગુજરાત સરકાર.
- (૨) અધિક મુખ્ય સચિવશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય, ગૃહ વિભાગ, ગાંધીનગર.
- (૩) પોલીસ મહાનિદેશક અને મુ.પો.અધિ.શ્રી. ગુ.રા.ગાંધીનગર.
- (૪) અધિક પો.મહાનિદેશકશ્રી (ઇન્ટે), ગુ.રા.ગાંધીનગર.
- (૫) પોલીસ કમિશનરશ્રી સુરત, વડોદરા, રાજકોટ શહેર.
- (૬) મ્યુનિસિપલ કમિશનરશ્રી, અમદાવાદ શહેર.
- (૭) નાયબ મ્યુનિસિપલ કમિશનરશ્રી, દાણાપીઠ, અમદાવાદ શહેર.
- (૮) કલેક્ટરશ્રી, અમદાવાદ શહેર.
- (૯) નિયામકશ્રી માહિતી ખાતુ, ગુ.રા.ગાંધીનગર.
- (૧૦) સંયુક્ત માહિતી નિયામકશ્રી બેરેક નં.૩, આંબાવાડી પોલીટેકનીક, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૧) રજીસ્ટ્રારશ્રી, હાઇકોર્ટ, ગુ.રા.અમદાવાદ શહેર.
- (૧૨) રજીસ્ટ્રારશ્રી, સિવિલ અને સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૩) રજીસ્ટ્રારશ્રી, સેશન્સ કોર્ટ, મીરજાપુર, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૪) ચીફ મેટ્રોપોલીટન મેજિસ્ટ્રેટશ્રી, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૫) સિનિયર સરકારી વકીલશ્રી, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૬) ખાસ/સંયુક્ત/અધિક પોલીસ કમિશનરશ્રી, સેક્ટર-૧,૨/કાઇમ બ્રાન્ચ/મુખ્ય મથક/ટ્રાફિક શાખા,
- (૧૭) મેનેજરશ્રી, ગવર્મેન્ટ પ્રેસ અને સ્ટેશનરી ડીપાર્ટમેન્ટ વડોદરા તરફ ગેજેટ ભાગ-૧માં પ્રસિધ્ધ કરવા સાથે તેમજ પાંચ નકલો અત્રે વિશેષ શાખાને મોકલી આપવી. અ,વાદ શહેર.
- (૧૮) તમામ નાયબ પોલીસ કમિશનરશ્રી, અમદાવાદ શહેર.
- (૧૯) નાયબ પોલીસ કમિશનરશ્રી(ઇન્ટે.), અમદાવાદ શહેર.
- (૨૦) તમામ મદદનીશ પોલીસ કમિશનરશ્રીઓ, અમદાવાદ શહેર.
- (૨૧) જનસંપર્ક અધિકારીશ્રી, (સ્થાનિક વર્તમાન પત્રો તેમજ આકાશવાણી અને દુરદર્શન કેન્દ્ર ઉપરથી જાહેરાત કરવા)
- (૨૨) તમામ પો.ઇન્સ.શ્રીઓ અમદાવાદ શહેર.(જાહેર જગ્યાઓએ નકલો ચોંટાડી લાઉડ સ્પીકર વાહન દ્વારા જાહેરાત કરાવવા સાથે)
- (૨૩) મ.પો.કમિ.શ્રી એસ.ઓ.જી.,અમદાવાદ શહેર.
- (૨૪) પો.ઇન્સ.શ્રી રેલ્વે એસ.ઓ.જી, કાલુપુર રેલ્વે. સ્ટેશન, અમદાવાદ શહેર.
- (૨૫) પો.ઇન્સ.શ્રી અમદાવાદ રેલ્વે પો.સ્ટે.
- (૨૬) પો.સબ.ઇન્સ.શ્રી સાબરમતી રેલ્વે પો.સ્ટે.
- (૨૭) PRO, C.P. Ahmedabad website, twitter handle, Facebook page વિગેરે Social Media ઉપર પ્રસિધ્ધ થવા બાબત

ગુજરાત સરકાર

ગૃહ વિભાગ,

ક્રમાંક : વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨

સચિવાલય, ગાંધીનગર

તા.૦૭.૦૬.૨૦૨૦.

હુકમ:

કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના હુકમ ક્રમાંક : 40-3/2020-DM-I(A) અન્વયે ગૃહ વિભાગના તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના જાહેરનામા ક્રમાંક: ૭૭/૨૮/૨૦૨૦/વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨ થી સમગ્ર રાજ્યમાં Containment સિવાયના વિસ્તારોમાં નિયત પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવા હુકમ કરવામાં આવેલ છે. તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના ગૃહ મંત્રાલયના હુકમ સાથેની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ અનુસાર Phase-1માં તા.૦૮.૦૬.૨૦૨૦થી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ કરવા મંજૂરી આપવામાં આવેલી છે. જે અંગેની Standard Operating Procedure કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવનાર હતી.

૨. કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના તા.૦૪.૦૬.૨૦૨૦ના હુકમ ક્રમાંક : Z.28015/19/2020-EMR(PT)થી ધાર્મિક સ્થળો/ઉપાસના સ્થળો, મોલ્સ, રેસ્ટોરન્ટ, હોટેલ /આતિથ્ય એકમો, ઓફીસ ચાલુ કરતા અગાઉ COVID-19 સામે નિવારક પગલા અંગેની Standard Operating Procedure બહાર પાડવામાં આવેલ છે.

૩. કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦નો હુકમ તથા કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગના તા.૦૪.૦૬.૨૦૨૦નો હુકમ ધ્યાને લેતાં રાજ્ય સરકારે ધાર્મિક સ્થળો/ઉપાસના સ્થળોમાં આ SOPનો તા.૦૮.૦૬.૨૦૨૦થી સમગ્ર રાજ્યમાં Containment સિવાયના વિસ્તારમાં અમલ કરવા નક્કી કરેલ છે. કેન્દ્ર સરકારની SOP ઉપરાંત ધાર્મિક સ્થળો/ઉપાસના સ્થળોમાં COVID-19 સંબંધી નિવારક પગલાંના અસરકારક અમલીકરણ માટે આ સાથેની બાબતોનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવે છે. જેનો રાજ્યમાં આવેલ તમામ ધાર્મિક સ્થળો/ઉપાસના સ્થળોએ ચુસ્તપણે અમલ કરવાનો રહેશે.

૪. ધાર્મિક સ્થળો/ઉપાસના સ્થળો અંગેની સંકલન, વ્યવસ્થા અને અમલીકરણ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તારમાં મ્યુનિસિપલ કમિશ્નરશ્રી અને પોલીસ કમિશ્નરશ્રી/પોલીસ અધિક્ષકશ્રી ના પરામર્શમાં કરવાની રહેશે. અન્ય વિસ્તારમાં સંબંધિત જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટશ્રી અને સંબંધિત પોલીસ અધિક્ષકશ્રીના પરામર્શમાં કાર્યવાહી કરવાની રહેશે.

ગુજરાતના રાજ્યપાલશ્રીના હુકમથી અને તેમના નામે,

(પંકજ આર. દવે)

ઉપ સચિવ (કા.વ્ય.-૧)

ગૃહ વિભાગ

પ્રતિ,

- પ.સ. રાજ્યપાલશ્રીના અગ્ર સચિવશ્રી, રાજભવન, ગાંધીનગર. (પત્ર દ્વારા)
- રજીસ્ટ્રારશ્રી ગુજરાત હાઈકોર્ટ, સોલા, અમદાવાદ. (પત્ર દ્વારા)
- માન. મુખ્ય મંત્રીશ્રીના મુખ્ય અગ્ર સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- માન. નાયબ મુખ્ય મંત્રીશ્રીના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- તમામ મંત્રીશ્રીઓના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.

Nirman Bhawan, New Delhi
Dated 4th June, 2020

OFFICE MEMORANDUM

Government of India has been taking various measures towards management of COVID-19. As part of graded response various restrictions were in place for various public activities and guidelines have been issued from time to time as per the evolving situation.

Ministry of Home Affairs has issued orders under the Disaster Management Act, 2005 dated 30.05.2020 extending the lockdown in Containment Zones up to 30.06.2020 and to reopen certain activities in a phased manner in areas outside the Containment Zones.

The said orders provided that MoHFW will issue SOPs for allowing following activities with effect from 08.06.2020:

1. Religious places/ places of worship for public.
2. Hotels, restaurants and other hospitality services.
3. Shopping Malls

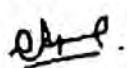
Accordingly, the SOPs as mentioned in annexure have been formulated in consultation with Central Ministries/ Departments concerned and other stakeholders and are hereby issued to be made applicable with effect from 08.06.2020.

States/UTs are requested to implement the aforesaid SOPs. However, they may develop and implement their own protocol which may be stricter as per their assessment of the situation with a view to effectively contain COVID-19.

This is issued with the approval of Competent Authority.

Encl.

1. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in offices
2. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in religious places
3. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in hotels and other hospitality services
4. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in restaurants
5. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in shopping malls

(Lav Agarwal)
Joint Secretary
01123061195

To

- Chief Secretaries of all States and UTs
- Secretary (Ministry of Home Affairs, Tourism, Urban Development, Department of Personnel Training, DPIIT)

4th June, 2020

Government of India
Ministry of Health and Family Welfare

SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in religious places/places of worship

1. Background

Religious places / places of worship get frequented by large number of people for spiritual solace. To prevent spread of COVID-19 infection, it is important that required social distancing and other preventive measures are followed in such premises.

2. Scope

This document outlines various generic precautionary measures to be adopted in addition to specific measures to be taken at particular places to prevent spread of COVID-19.

Religious places/places of worship for public in containment zones shall remain closed. Only those outside containment zones will be allowed to open up.

3. Generic preventive measures

Person above 65 years of age, persons with comorbidities, pregnant woman and children below the age of 10 years are advised to stay at home. Organisations managing the religious institutions to advise accordingly.

The generic preventive measures include simple public health measures that are to be followed to reduce the risk of COVID-19. These measures need to be observed by all (workers and visitors) in these places at all times.

These include:

- i. Individuals must maintain a minimum distance of 6 feet in public places as far as feasible.
- ii. Use of face covers/masks to be mandatory.
- iii. Practice frequent hand washing with soap (for at least 40-60 seconds) even when hands are not visibly dirty. Use of alcohol-based hand sanitizers (for at least 20 seconds) can be made wherever feasible.
- iv. Respiratory etiquettes to be strictly followed. This involves strict practice of covering one's mouth and nose while coughing/sneezing with a tissue/handkerchief/flexed elbow and disposing off used tissues properly.
- v. Self-monitoring of health by all and reporting any illness at the earliest to state and district helpline.
- vi. Spitting should be strictly prohibited.
- vii. Installation & use of Aarogya Setu App shall be advised to all.

4. All religious places shall also ensure:

- i. Entrance to have mandatory hand hygiene (sanitizer dispenser) and thermal screening provisions.
- ii. Only asymptomatic persons shall be allowed in the premises.
- iii. All persons to be allowed entry only if using face cover/masks.
- iv. Posters/standees on preventive measures about COVID-19 to be displayed prominently. Audio and Video clips to spread awareness on preventive measures for COVID-19 should be regularly played.
- v. Staggering of visitors to be done, if possible.
- vi. Shoes / footwear to be preferably taken off inside own vehicle. If needed they should be kept in separate slots for each individual / family by the persons themselves.
- vii. Proper crowd management in the parking lots and outside the premises – duly following social distancing norms shall be organized.
- viii. Any shops, stalls, cafeteria etc., outside and within the premises shall follow social distancing norms at all times
- ix. Specific markings may be made with sufficient distant to manage the queue and ensure social distancing in the premises.
- x. Preferably separate entry and exits for visitors shall be organized
- xi. Maintain physical distancing of a minimum of 6 feet at all times when queuing up for entry.
- xii. People should wash their hand and feet with soap and water before entering the premises.
- xiii. Seating arrangement to be made in such a way that adequate social distancing is maintained.
- xiv. For air-conditioning/ventilation, the guidelines of CPWD shall be followed which inter alia emphasises that the temperature setting of all air conditioning devices should be in the range of 24-30oC, relative humidity should be in the range of 40-70%, intake of fresh air should be as much as possible and cross ventilation should be adequate.
- xv. Touching of statues/idols / holy books etc. not to be allowed.
- xvi. Large gatherings/congregation continue to remain prohibited.
- xvii. In view of potential threat of spread of infection, as far as feasible recorded **devotional music/songs** may be played and choir or singing groups should not be allowed.
- xviii. Avoid physical contact while greeting each other.
- xix. Common prayer mats should be avoided and devotees should bring their own prayer mat or piece of cloth which they may take back with them.
- xx. No physical offerings like Prasad/distribution or sprinkling of holy water, etc.to be allowed inside the religious place.
- xxi. Community kitchens/langars / "Ann-daan", etc. at religious places should follow physical distancing norms while preparing and distributing food.
- xxli. Effective sanitation within the premises shall be maintained with particular focus on lavatories, hand and foot-washing stations/areas.

- 5
- xxlii. Frequent cleaning and disinfection to be maintained by the management of the religious place.
 - xxiv. The floors should particularly be cleaned multiple times in the premises.
 - xxv. Proper disposal of face covers / masks / gloves left over by visitors and/or employees should be ensured.
 - xxvi. In case of a suspect or confirmed case in the premises:
 - a. Place the ill person in a room or area where they are isolated from others.
 - b. Provide a mask/face cover till such time he/she is examined by a doctor.
 - c. Immediately inform the nearest medical facility (hospital/clinic) or call the state or district helpline.
 - d. A risk assessment will be undertaken by the designated public health authority (district RRT/treating physician) and accordingly further action be initiated regarding management of case, his/her contacts and need for disinfection.
 - e. Disinfection of the premises to be taken up if the person is found positive.

ધાર્મિક સ્થળો / ઉપાસના સ્થળોએ COVID-19 ના ફેલાવા માટેના નિવારક પગલા સંબંધમાં SOP

૧. પૃષ્ઠભૂમિ

ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળો જેવા કે મંદિર, મસ્જિદ, ચર્ચ, દરગાહ, દેરાસર, ઉપાશ્રય પર ધાર્મિક આસ્થાથી પ્રેરાઇ મોટી સંખ્યામાં લોકો આવે છે. આથી COVID-19 ચેપના ફેલાવાને રોકવા માટે, આવા પરિસરમાં જરૂરી સામાજિક અંતર અને અન્ય નિવારક પગલાં લેવામાં આવે તે મહત્વનું છે.

૨. અવકાશ

આ દસ્તાવેજમાં COVID-19 ના ફેલાવાને રોકવા માટે ચોક્કસ સ્થળોએ લેવામાં આવતા ચોક્કસ પગલા ઉપરાંત અપનાવાતા વિવિધ સામાન્ય સાવચેતી પગલાઓની રૂપરેખા આપવામાં આવી છે.

કન્ટેન્ટમેન્ટ ઝોનમાં જાહેર ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળો બંધ રહેશે. ફક્ત કન્ટેન્ટમેન્ટ ઝોન બહારના ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળોને જ ખોલવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.

હાલ પુરતી માત્ર વ્યક્તિગત રૂપે માત્ર દર્શનની મંજૂરી અપાશે. એટલે કે અન્ય ધાર્મિક વિધિ (આરતી, સામુહિક પ્રાર્થના, સામુહિક પઠન) ની છુટ નથી.

૩. સામાન્ય નિવારક પગલાં

ધાર્મિક સ્થાનોનું સંચાલન કરતી સંસ્થાઓએ પાસંઠ (૬૫) વર્ષથી ઉપરની વ્યક્તિ, કોમબિડિટીઝવાળા વ્યક્તિઓ, સગર્ભા સ્ત્રી અને ૬૫ (૧૦) વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકોને ઘરે રહેવાની સલાહ આપવાની રહેશે. શારીરિક રીતે સ્વસ્થ ન હોય તેવી વ્યક્તિઓ સમજીને ધાર્મિક સ્થાનો પર ન આવે તે ઇચ્છનીય છે.

સામાન્ય નિવારક પગલાઓમાં COVID-19 ના જોખમને ઘટાડવા માટે સરળ જાહેર આરોગ્યનાં પગલાં સામેલ છે. આ પગલાંઓનો બધા સ્થળોએ તમામે (કામદારો અને મુલાકાતીઓ) અમલ કરવાનો રહેશે.

જેમાં નીચે દર્શાવેલ બાબતો સામેલ છે:

૧. તમામ વ્યક્તિઓએ જાહેર સ્થળોએ ઓછામાં ઓછું ૭ (૬) ફૂટનું અંતર જાળવવું આવશ્યક છે.
૨. ચહેરાને ઢાંકવો / માસ્કનો ઉપયોગ કરવો ફરજિયાત છે.
૩. વારંવાર સાબુથી હાથ ધોવા (ઓછામાં ઓછા ૪૦-૬૦ સેકન્ડ માટે) / હેન્ડ સેનેટાઇઝર્સ (ઓછામાં ઓછા ૨૦ સેકન્ડ માટે) નો ઉપયોગ કરવાની આદત રાખવી.
૪. શ્વસોચ્છવાસના શિષ્ટાચારનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું. એટલે કે છીંક આવે ત્યારે નાકને ઢાંકવા અંગે ચુસ્ત પાલન કરવું જેમાં દુપટ્ટો/ગમછો/ખેસ/રૂમાલ કે હાથનો ઉપયોગ કરવો. વપરાયેલ વસ્તુઓનો યોગ્ય રીતે નિકાલ કરવાનો રહેશે તેમજ હાથને તરત સેનેટાઇઝ કરવા જોઇશે.
૫. દરેક વ્યક્તિઓએ આરોગ્યનું સ્વ-નિરીક્ષણ કરવું અને કોઈ બીમારી હોય તેની રાજ્ય અને જિલ્લા હેલ્પલાઇનને વહેલી તકે જાણ કરવી.
૬. થૂંકવા પર સખ્ત પ્રતિબંધ છે. ભંગ બદલ દંડનીય જોગવાઈ છે.

7. પ્રત્યેક વ્યક્તિએ આરોગ્ય સેતુ એપ્લિકેશન મોબાઇલમાં ડાઉનલોડ કરી અને ઉપયોગની સલાહ આપવી.

8. બધા ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળો નીચે દર્શાવેલ બાબતોની ખાતરી કરશે:

1. પ્રવેશ દ્વાર પર ફરજિયાત હાથની સ્વચ્છતા માટે સાબુ-પાણી અથવા સેનેટાઇઝર અને થર્મલ સ્ક્રીનીંગની વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ.
2. ફક્ત કોવિડ-૧૯ના લક્ષણો ન ધરાવતી વ્યક્તિઓને (asymptomatic) જ પરિસરમાં-મંજૂરી આપવામાં આવશે.
3. ચહેરાને ઢાંકીને / માસ્કનો ઉપયોગ કરેલ હશે તેજ લોકોને પ્રવેશની મંજૂરી આપવામાં આવશે.
4. ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળોએ COVID-19 વિશે નિવારક પગલાં દર્શાવતા પોસ્ટરો/લખાણો યોગ્ય જગ્યાએ સ્પષ્ટપણે પ્રદર્શિત કરવાના રહેશે તેમજ COVID-19 માટે નિવારક પગલાં અંગે જાગૃતિ ફેલાવવા માટેની ઓડીઓ અને વિડિઓ ક્લિપ્સ નિયમિતપણે ચલાવવાની રહેશે.
5. દર્શનાર્થીઓ/યાત્રાળુઓને પ્રવેશ સમયાંતરે તબક્કાવાર આપવાનો રહેશે તેમજ આ અંગે જરૂરી લાગે તો એડવાન્સ રજીસ્ટ્રેશન/ટાઇમ સ્લોટની વ્યવસ્થા કરવાની રહેશે.
6. દર્શનાર્થીઓ/યાત્રાળુઓએ શુઝ / પગરખાં પોતાના વાહનની અંદર રાખવાના રહેશે. ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળ પર સામુહિક પગરખા મુકવાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવા પર પ્રતિબંધ હોઇ તે અંગેની અગ્રીમ જાણ સંસ્થાએ સંબંધિતોને કરવી જોઈએ.
7. પાર્કિંગના સ્થળોએ અથવા પરીસરની બહાર યોગ્ય રીતે સામાજિક અંતરના ધોરણોનું પાલન થાય તે અંગે યોગ્ય આયોજન અગાઉથી કરવાનું રહેશે.
8. ધાર્મિક સ્થાન/ઉપાસના સ્થળ પરિસરની અંદર તથા બહાર કોઈપણ દુકાન, સ્ટોલ, કાફેટેરિયામાં દરેક સમયે સામાજિક અંતરનાં ધોરણોનું પાલન થાય તેનું ધ્યાન રાખવાનું રહેશે.
9. કતારને મેનેજ કરવા અને પરિસરમાં સામાજિક અંતર સુનિશ્ચિત કરવા માટે થોડા થોડા અંતરે ચોક્કસ નિશાનો અગાઉથી બનાવવાના રહેશે અને તેની નિભાવણી કરવાની રહેશે.
10. મુલાકાતીઓ માટે અલગ પ્રવેશ અને બહાર નીકળવાનું આયોજન કરવાનું રહેશે.
11. પ્રવેશ માટે કતારમાં હોય ત્યારે દરેક સમયે ઓછામાં ઓછા 6 ફીટનું શારીરિક અંતર જાળવવું.
12. પરિસરમાં પ્રવેશતા પહેલા લોકો માટે સાબુ અને પાણીથી હાથ-પગ ધોવાની વ્યવસ્થા કરવાની રહેશે. પરિસરમાં બેઠકની વ્યવસ્થા એવી રીતે કરવામાં આવે કે જેથી પૂરતું સામાજિક અંતર જાળવાઈ રહે.
13. વધુમાં જ્યાં બેંચ પર બેસીને પ્રાર્થના કરવાની પરંપરા હોય ત્યાં જે તે ધર્મસ્થળના ક્ષેત્રફળને ધ્યાનમાં રાખી લોકોને પ્રવેશ અપાય તેમજ સામાજિક અંતર જાળવાય તેનું ખાસ ધ્યાન રાખવાનું રહેશે.
14. એર કન્ડીશનીંગ / વેન્ટિલેશન માટે, સી.પી.ડબ્લ્યુ.ડી.ની માર્ગદર્શિકાનું પાલન કરવાનું રહેશે. જેમાં તમામ એર કંડિશનિંગ ડિવાઇસીસનું તાપમાન સેટિંગ ૨૪-૩૦ સે. ની રેન્જમાં હોવું જોઈએ, સંબંધિત ભેજ ૪૦-૭૦% ની રેન્જમાં હોવો જોઈએ આમ તાજું હવાનું સેવન શક્ય તેટલું વધારે હોવું જોઈએ અને કોસ વેન્ટિલેશન પર્યાપ્ત હોવું જોઈએ.
15. મૂર્તિઓ / પવિત્ર પુસ્તકો વગેરેને સ્પર્શવાની મંજૂરી નથી.

16. તેજ રીતે દર્શનાર્થીઓ/યાત્રાળુઓના જ્યાં જ્યાં સ્પર્શ થવાને કારણે સંક્રમણ થવાની શક્યતા હોય તેવી તમામ જગ્યાઓની ઓળખ કરી સ્પર્શથી સંક્રમણ ન થાય તેવી વ્યવસ્થા કરવાની રહેશે જેવી કે,
 - a) શક્ય હોય તો રેલીંગને દુર કરવાની વ્યવસ્થા કરવા અથવા રેલીંગનો ઉપયોગ ટાળવા અથવા તેમ શક્ય ન હોય તો રેલીંગને વખતો વખત સેનેટાઇઝ કરવાની રહેશે.
 - b) ઘંટનો ઉપયોગ ન થઇ શકે તે પ્રકારની વ્યવસ્થા કરવાની રહેશે.
 - c) દાન પેટીને વખતો વખત સેનેટાઇઝ કરવાની રહેશે.
17. લોકોના મોટા પ્રમાણમાં/સમુહમાં એકત્ર થવા પર પ્રતિબંધ રહેશે.
18. મોટા મેળાવાડા / ધાર્મિક સભા / સત્સંગ / ભજન કિર્તન જેવા સામુહિક કાર્યક્રમો પર પ્રતિબંધ રહેશે.
19. ચેપ ફેલાવાના સંભવિત જોખમને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં રેકૉર્ડ કરેલા ભક્તિ સંગીત / ગીતો વગાડવામાં આવે તે જરૂરી છે. ગાયક અથવા ગાયક જૂથોને મંજૂરી ન આપવી જોઈએ કારણ કે અવાજની સાથે વિષાણું નિકળવાને કારણે સંક્રમણની શક્યતા વધે છે.
20. એકબીજાને અભિવાદન કરતી વખતે શારીરિક સંપર્ક ટાળવાનો રહેશે.
21. સામુહિક પ્રાર્થના સાદડીઓ/ચદ્દાઈઓ ઉપયોગ કરવો નહીં. દર્શનાર્થીઓ/યાત્રાળુઓએ તેમની પોતાની પ્રાર્થનાસાદડી અથવા કાપડનો ટુકડો સાથે લાવવો, જે તેઓ તેમની સાથે પાછા લઈ જઈ શકે. વળી ધાર્મિક સ્થળો પર સ્વચ્છ થવા માટે સંગ્રહ કરવામાં આવેલ પાણીથી હાથ-પગ સ્વચ્છ કરવાની પ્રક્રિયાને કારણે સંક્રમણ થવાની શક્યતાને ધ્યાને લેતા ઘરેથી જ હાથ-પગ ધોઈને સ્વચ્છ થઈને ધાર્મિક સ્થળે આવવાનું રહેશે.
22. ધાર્મિક સ્થાનની અંદર પ્રસાદ / પવિત્ર પાણીનું વિતરણ અથવા પવિત્ર જળ છંટકાવ વગેરેને મંજૂરી નથી.
23. ધાર્મિક સ્થળો પર સમુદાયના રસોડાઓ / લંગર / અન્ન-દાન વગેરેમાં ખાદ્ય પદાર્થોની તૈયારી અને વિતરણ કરતી વખતે શારીરિક અંતરના ધોરણોનું પાલન કરવાનું રહેશે અને તેની સ્વચ્છતા જાળવવા સમયાંતરે સેનેટાઇઝ કરવાનું રહેશે.
24. પરિસરની અંદર અસરકારક સ્વચ્છતા જળવાવવી જોઈએ જેમા ખાસ કરીને શૌચાલય, હાથ-પગ ધોવાનાં સ્થળો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને સ્વચ્છતા જાળવવી.
25. જે તે સંસ્થા દ્વારા ધાર્મિક સ્થળો ખાતે અવારનવાર સફાઈ અને જીવાણુ નાશક પ્રક્રિયા કરવાની રહેશે.
26. ખાસ કરીને પરિસર (ફ્લોર)ને વારંવાર સાફ કરવા જોઈશે.
27. મુલાકાતીઓ / કર્મચારીઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ ચહેરાના કવર/માસ્ક/ગ્લોવ્સની યોગ્ય નિકાલની ખાતરી સુનિશ્ચિત કરવાની રહેશે.
28. પરિસરમાં COVID-19 ના શંકાસ્પદ અથવા પુષ્ટિ થયેલ કેસના કિસ્સામાં:
 - a) બીમાર વ્યક્તિને એવા રૂમમાં કે વિસ્તારમાં રાખવાના રહેશે જ્યાં તેઓ અન્યથી અલગ હોય એટલે કે આઇશોલેશન માટેની અલગ વ્યવસ્થાનું તેમજ તેને સંલગ્ન કાર્યવાહીનું આયોજન કરવાનું રહેશે.
 - b) ડોક્ટર દ્વારા તેની તપાસ કરવામાં આવે ત્યાં સુધી ચહેરા માટે માસ્ક પુરા પાડવા.
 - c) તાત્કાલિક નજીકની તબીબી સુવિધા (હોસ્પિટલ / ક્લિનિક) ને જાણ કરો અથવા રાજ્ય અથવા જિલ્લા હેલ્પલાઇન પર સંપર્ક કરો.

- d) નિયુક્ત જાહેર આરોગ્ય અધિકારી (જિલ્લા આરઆરટી / સારવાર કરનાર ચિકિત્સક) દ્વારા જોખમનું મૂલ્યાંકન હાથ ધરવામાં આવશે અને તે મુજબ કેસ, તેના / તેણીના સંપર્કો અને જીવાણુ નાશકક્રિયાની જરૂરિયાત અંગે આગળની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવશે.
- e) જો વ્યક્તિ સકારાત્મક જણાશે તો પરિસરમાં જીવાણુ નાશક ક્રિયા હાથ ધરવાની રહેશે.

29. ધાર્મિક સ્થાનો/ઉપાસના સ્થળો કે જ્યાં વધારે સંખ્યામાં દર્શનાર્થીઓ/યાત્રાળુઓ આવવાના હોય તે સ્થળો/સંસ્થાના સંચાલકો

- a) જરૂરીયાત મુજબ આ SOP ઉપરાંત SOP ને આધીન વધારાની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ જિલ્લા વહિવટી તંત્ર સાથે પરામર્શ કરીને પોતાના સ્વવિવેકાનુસાર બહાર પાડી શકશે અને તેનો અમલ કરી શકશે.
- b) સંક્રમણ અટકાવવાની સુવ્યવસ્થા વધુ સુદૃઢ કરવાની ઇચ્છા ધરાવતા ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળો હાલ ન ખોલતા પોતાની રીતે હજુ પુરતી તૈયારી કર્યા બાદ જે તે ધાર્મિક સ્થાનો/ઉપાસના સ્થળો ખોલી શકશે.

30. જે તે ધાર્મિક સ્થાનો/ઉપાસના સ્થળોના સંચાલકોને ધાર્મિક સ્થળ પુનઃ ખોલવા અને તેની વ્યવસ્થા જાળવવા માટે પોલીસબળની જરૂર જણાય તો સ્થાનિક પોલિસ તંત્રનો સંપર્ક કરી તે મેળવી શકશે.

31. આ S.O.P ઉપરાંત ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકારની વખતો-વખતની સૂચનાઓનો ચુસ્તપણે અમલ કરવાનો રહેશે.

નોંધ : ધાર્મિક સ્થાનો / ઉપાસના સ્થળો ખોલવા સંબંધમાં અર્થઘટન અંગે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલ સૂચનાઓ (SOP) આખરી રહેશે.

ગુજરાત સરકાર

ગૃહ વિભાગ,

ક્રમાંક : વિ-૧/કઅવ/૧૦૨૦૨૦/૪૮૨

સચિવાલય, ગાંધીનગર

તા.૦૬.૦૬.૨૦૨૦.

હુકમ:

કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયના તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના હુકમ ક્રમાંક : 40-3/2020-DM-I(A) અન્વયે ગૃહ વિભાગના તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના જાહેરનામા ક્રમાંક: ૭૭/૨૮/૨૦૨૦/વિ-૧/કઅવ/ ૧૦૨૦૨૦/૪૮૨થી સમગ્ર રાજ્યમાં Containment સિવાયના વિસ્તારોમાં નિયત પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવા હુકમ કરવામાં આવેલ છે. તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦ના ગૃહ મંત્રાલયના હુકમ સાથેની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ અનુસાર Phase-1માં તા.૦૮.૦૬.૨૦૨૦થી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ કરવા મંજૂરી આપવામાં આવેલી છે. જે અંગેની Standard Operating Procedure કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવનાર હતી.

૨. કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના તા.૦૪.૦૬.૨૦૨૦ના હુકમ ક્રમાંક : Z.28015/19/2020-EMR(PT)થી ધાર્મિક સ્થળો, મોલ્સ, રેસ્ટોરેન્ટ, હોટેલ / આતિથ્ય એકમો, ઓફીસ ચાલુ કરતા અગાઉ COVID-19 સામે નિવારક પગલા અંગેની Standard Operating Procedure બહાર પાડવામાં આવેલ છે.

૩. કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયનો તા.૩૦.૦૫.૨૦૨૦નો હુકમ તથા કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગનો તા.૦૪.૦૬.૨૦૨૦નો હુકમ ધ્યાને લેતાં રાજ્ય સરકારે મોલ્સ, રેસ્ટોરેન્ટ, હોટેલ / આતિથ્ય એકમોમાં આ SOP નો તા.૦૮.૦૬.૨૦૨૦થી સમગ્ર રાજ્યમાં કન્ટેનમેન્ટ સિવાયના વિસ્તારમાં અમલ કરવા નક્કી કરેલ છે. તમામ મોલ્સ, રેસ્ટોરેન્ટ્સ, હોટેલ્સ / આતિથ્ય એકમોએ આ SOP નો ચુસ્તપણે અમલ કરવાનો રહેશે.

૪. આ SOPના અમલીકરણ માટે સંબંધિત મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તારમાં મ્યુનિસિપલ કમિશ્નરશ્રી અન્ય વિસ્તારમાં સંબંધિત જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટશ્રી તથા સંબંધિત નગરપાલિકા / સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાની જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવે છે.

ગુજરાતના રાજ્યપાલશ્રીના હુકમથી અને તેમના નામે,

(ચંકજ આર. દવે)

ઉપ સચિવ (કા.વ્ય.-૧)

ગૃહ વિભાગ

પ્રતિ,

- પ.સ. રાજ્યપાલશ્રીના અગ્ર સચિવશ્રી, રાજલયન, ગાંધીનગર. (પત્ર દ્વારા)
- રજીસ્ટ્રારશ્રી ગુજરાત હાઈકોર્ટ, સોલા, અમદાવાદ. (પત્ર દ્વારા)
- માન. મુખ્ય મંત્રીશ્રીના મુખ્ય અગ્ર સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- માન. નાયબ મુખ્ય મંત્રીશ્રીના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- તમામ મંત્રીશ્રીઓના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- મુખ્ય સચિવશ્રીના અંગત સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- સચિવાલયના સર્વે વિભાગો.

- પોલીસ મહાનિદેશક અને મુખ્ય પોલીસ અધિકારીશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય, પોલીસ ભવન, ગાંધીનગર.
 - ગૃહ વિભાગ હેઠળના સર્વે ખાતાના વડાઓ.
 - તમામ પોલીસ કમિશ્નરશ્રીઓ
 - તમામ રેન્જના વડાશ્રીઓ
 - તમામ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટશ્રીઓ
 - તમામ મ્યુનિસિપલ કમિશ્નરશ્રીઓ
 - તમામ પોલીસ અધિક્ષકશ્રીઓ
 - માહિતી નિયામકશ્રી – ગુજરાત રાજ્ય, બ્લોક નં. ૧૯, ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર.
- ૨/ – આ બાબતને બહોળી પ્રસિદ્ધિ મળે તે મુજબની જરૂરી કાર્યવાહી કરવાની વિનંતી સહ.

Nirman Bhawan, New Delhi
Dated 4th June, 2020

OFFICE MEMORANDUM

Government of India has been taking various measures towards management of COVID-19. As part of graded response various restrictions were in place for various public activities and guidelines have been issued from time to time as per the evolving situation.

Ministry of Home Affairs has issued orders under the Disaster Management Act, 2005 dated 30.05.2020 extending the lockdown in Containment Zones up to 30.06.2020 and to reopen certain activities in a phased manner in areas outside the Containment Zones.

The said orders provided that MoHFW will issue SOPs for allowing following activities with effect from 08.06.2020:

1. Religious places/ places of worship for public.
2. Hotels, restaurants and other hospitality services.
3. Shopping Malls

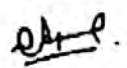
Accordingly, the SOPs as mentioned in annexure have been formulated in consultation with Central Ministries/ Departments concerned and other stakeholders and are hereby issued to be made applicable with effect from 08.06.2020.

States/UTs are requested to implement the aforesaid SOPs. However, they may develop and implement their own protocol which may be stricter as per their assessment of the situation with a view to effectively contain COVID-19.

This is issued with the approval of Competent Authority.

Encl.

1. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in offices
2. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in religious places
3. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in hotels and other hospitality services
4. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in restaurants
5. SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in shopping malls

(Lav Agarwal)
Joint Secretary
01123061195

To

- Chief Secretaries of all States and UTs
- Secretary (Ministry of Home Affairs, Tourism, Urban Development, Department of Personnel Training, DPIIT)

4th June, 2020

**Government of India
Ministry of Health & Family Welfare**

SOP on preventive measures to contain spread of COVID-19 in offices

1. Background

Offices and other workplaces are relatively close settings, with shared spaces like work stations, corridors, elevators & stairs, parking places, cafeteria, meeting rooms and conference halls etc. and COVID-19 infection can spread relatively fast among officials, staffs and visitors.

There is a need to prevent spread of infection and to respond in a timely and effective manner in case suspect case of COVID-19 is detected in these settings, so as to limit the spread of infection.

2. Scope

This document outlines the preventive and response measures to be observed to contain the spread of COVID-19 in office settings. The document is divided into the following sub-sections

- (i) Generic preventive measures to be followed at all times
- (ii) Measures specific to offices
- (iii) Measures to be taken on occurrence of case(s)
- (iv) Disinfection procedures to be implemented in case of occurrence of suspect/confirmed case.

Offices in containment zones shall remain closed except for medical & essential services. Only those outside containment zones will be allowed to open up.

3. Generic preventive measures

Persons above 65 years of age, persons with comorbidities, pregnant women are advised to stay at home, except for essential and health purposes. Office management to facilitate the process.

The generic preventive measures include simple public health measures that are to be followed to reduce the risk of infection with COVID-19. These measures need to be observed by all (employees and visitors) at all times. These include:

- i. Individuals must maintain a minimum distance of 6 feet in public places as far as feasible.

- ii. Use of face covers/masks to be mandatory.
- iii. Practice frequent hand washing with soap (for at least 40-60 seconds) even when hands are not visibly dirty. Use of alcohol-based hand sanitizers (for at least 20 seconds) can be made wherever feasible.
- iv. Respiratory etiquettes to be strictly followed. This involves strict practice of covering one's mouth and nose while coughing/sneezing with a tissue/handkerchief/flexed elbow and disposing off used tissues properly.
- v. Self-monitoring of health by all and reporting any illness at the earliest to the immediate supervisory officer.
- vi. Spitting shall be strictly prohibited.
- vii. Installation & use of Aarogya Setu App by employees.

4. Specific preventive measures for offices:

- i. Entrance to have mandatory hand hygiene (sanitizer dispenser) and thermal screening provisions.
- ii. Only asymptomatic staff/visitors shall be allowed.
- iii. Any officer and staff residing in containment zone should inform the same to supervisory officers and not attend the office till containment zone is denotified. Such staff should be permitted to work from home and it will not be counted as leave period.
- iv. Drivers shall maintain social distancing and shall follow required dos and don'ts related to COVID-19. It shall be ensured by the service providers/ officers/ staff that drivers residing in containment zones shall not be allowed to drive vehicles.
- v. There shall be provision for disinfection of the interior of the vehicle using 1% sodium hypochlorite solution/ spray. A proper disinfection of steering, door handles, keys, etc. should be taken up.
- vi. Advise all employees who are at higher risk i.e. older employees, pregnant employees and employees who have underlying medical conditions, to take extra precautions. They should preferably not be exposed to any front-line work requiring direct contact with the public. Office management to facilitate work from home wherever feasible.
- vii. All officers and staff / visitors to be allowed entry only if using face cover/masks. The face cover/mask has to be worn at all times inside the office premises.
- viii. Routine issue of visitors/temporary passes should be suspended and visitors with proper permission of the officer who they want to meet, should be allowed after being properly screened.
- ix. Meetings, as far as feasible, should be done through video conferencing.
- x. Posters/standees/AV media on preventive measures about COVID-19 to be displayed prominently.

- xi. Staggering of office hours, lunch hours/coffee breaks to be done, as far as feasible.
- xii. Proper crowd management in the parking lots and outside the premises – duly following social distancing norms be ensured.
- xiii. Valet parking, if available, shall be operational with operating staff wearing face covers/ masks and gloves as appropriate. A proper disinfection of steering, door handles, keys, etc. of vehicles should be taken up.
- xiv. Any shops, stalls, cafeteria etc., outside and within the office premises shall follow social distancing norms at all times.
- xv. Specific markings may be made with sufficient distance to manage the queue and ensure social distancing in the premises.
- xvi. Preferably separate entry and exit for officers, staff and visitors shall be organised.
- xvii. Proper cleaning and frequent sanitization of the workplace, particularly of the frequently touched surfaces must be ensured.
- xviii. Ensure regular supply of hand sanitisers, soap and running water in the washrooms.
- xix. Required precautions while handling supplies, inventories and goods in the office shall be ensured.
- xx. Seating arrangement to be made in such a way that adequate social distancing is maintained.
- xxi. Number of people in the elevators shall be restricted, duly maintaining social distancing norms.
- xxii. For air-conditioning/ventilation, the guidelines of CPWD shall be followed which *inter alia* emphasises that the temperature setting of all air conditioning devices should be in the range of 24-30°C, relative humidity should be in the range of 40-70%, intake of fresh air should be as much as possible and cross ventilation should be adequate.
- xxiii. Large gatherings continue to remain prohibited.
- xxiv. Effective and frequent sanitation within the premises shall be maintained with particular focus on lavatories, drinking and hand washing stations/areas.
- xxv. Cleaning and regular disinfection (using 1% sodium hypochlorite) of frequently touched surfaces (door knobs, elevator buttons, hand rails, benches, washroom fixtures, etc.) shall be done in office premises and in common areas
- xxvi. Proper disposal of face covers / masks / gloves left over by visitors and/or employees shall be ensured.
- xxvii. In the cafeteria/canteen/dining halls:
 - a. Adequate crowd and queue management to be ensured to ensure social distancing norms.
 - b. Staff / waiters to wear mask and hand gloves and take other required precautionary measures.
 - c. The seating arrangement to ensure a distance of at least 1 meter between patrons as far as feasible.
 - d. In the kitchen, the staff to follow social distancing norms.

5. Measures to be taken on occurrence of case(s):

Despite taking the above measures, the occurrence of cases among the employees working in the office cannot be ruled out. The following measures will be taken in such circumstances:

i. When one or few person(s) who share a room/close office space is/are found to be suffering from symptoms suggestive of COVID-19:

- a. Place the ill person in a room or area where they are isolated from others at the workplace. Provide a mask/face cover till such time he/she is examined by a doctor.
- b. Immediately inform the nearest medical facility (hospital/clinic) or call the state or district helpline.
- c. A risk assessment will be undertaken by the designated public health authority (district RRT/treating physician) and accordingly further advice shall be made regarding management of case, his/her contacts and need for disinfection.
- d. The suspect case if reporting very mild/mild symptoms on assessment by the health authorities would be placed under home isolation.
- e. Suspect case, if assessed by health authorities as moderate to severe, will be treated as per health protocol in appropriate health facility.
- f. The rapid response team of the concerned district shall be requisitioned and will undertake the listing of contacts.
- g. The necessary actions for contact tracing and disinfection of work place will start once the report of the patient is received as positive. The report will be expedited for this purpose.

ii. If there are large numbers of contacts from a pre-symptomatic/asymptomatic case, there could be a possibility of a cluster emerging in workplace setting. Due to the close environment in workplace settings this could even be a large cluster (>15 cases). The essential principles of risk assessment, isolation, and quarantine of contacts, case referral and management will remain the same. However, the scale of arrangements will be higher.

iii. Management of contacts:

- a. The contacts will be categorised into high and low risk contacts by the District RRT as detailed in the Annexure I.
- b. The high-risk exposure contacts shall be quarantined for 14 days.

- c. These persons shall undergo testing as per ICMR protocol.
- d. The low risk exposure contacts shall continue to work and closely monitor their health for next 14 days.
- e. The flowchart for management of contact/ cases is placed at **Annexure - II**.

6. Closure of workplace

- i. If there are one or two cases reported, the disinfection procedure will be limited to places/areas visited by the patient in past 48 hrs. There is no need to close the entire office building/halt work in other areas of the office and work can be resumed after disinfection as per laid down protocol.
- ii. However, if there is a larger outbreak, the building/block will have to be closed for 48 hours after thorough disinfection. All the staff will work from home, till the building/block is adequately disinfected and is declared fit for re-occupation.

7. Disinfection Procedures in Offices

Detailed guidelines on the disinfection as already issued by Ministry of Health & Family Welfare as available on their website shall be followed.

Risk profiling of contacts

Contacts are persons who have been exposed to a confirmed case anytime between 2 days prior to onset of symptoms (in the positive case) and the date of isolation (or maximum 14 days after the symptom onset in the case).

High-risk contact

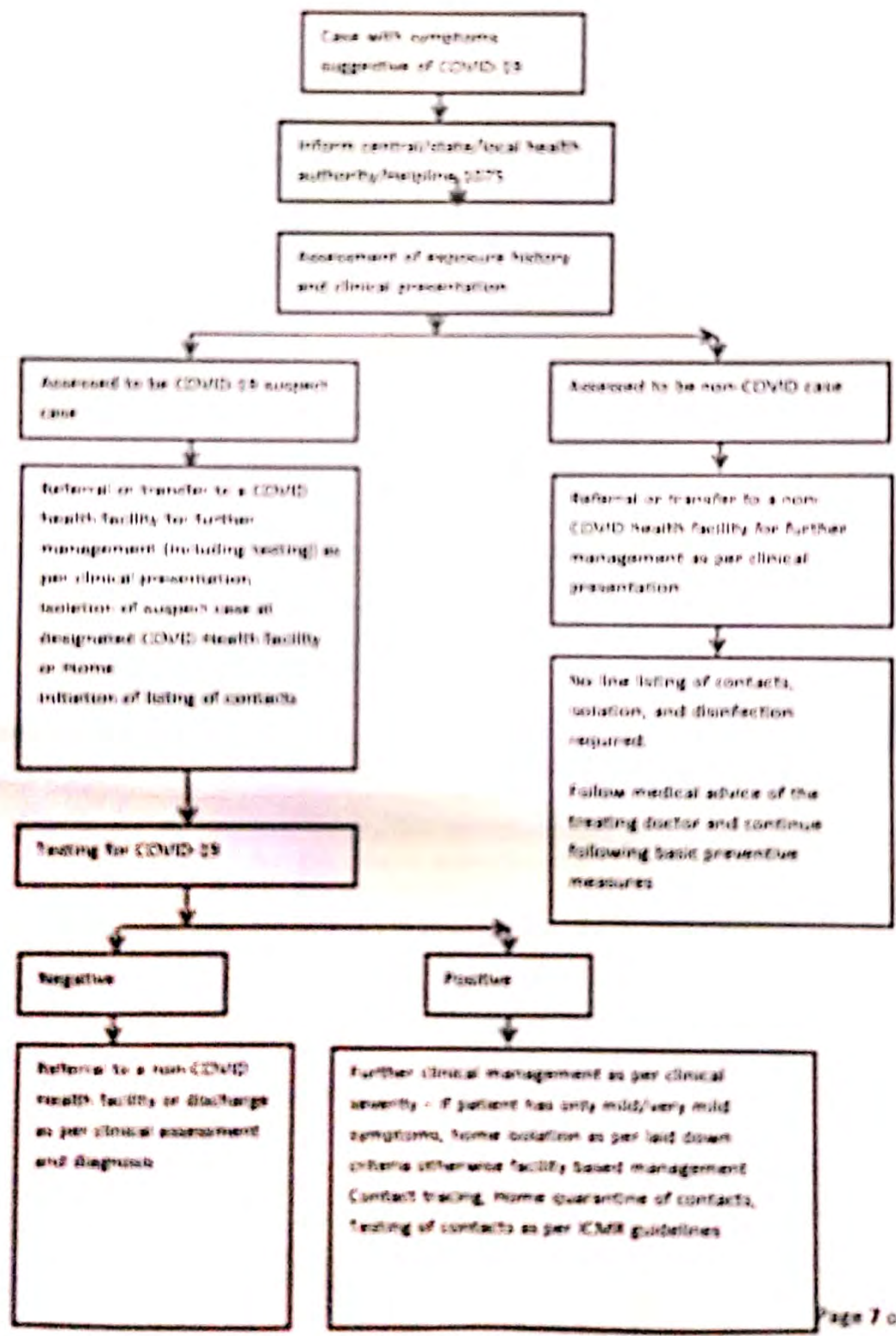
- Touched body fluids of the patient (respiratory tract secretions, blood, vomit, saliva, urine, faeces; e.g. being coughed on, touching used paper tissues with a bare hand)
- Had direct physical contact with the body of the patient including physical examination without PPE
- Touched or cleaned the linens, clothes, or dishes of the patient.
- Lives in the same household as the patient.
- Anyone in close proximity (within 1 meter) of the confirmed case without precautions.
- Passengers in close proximity (within 1 meter) in a conveyance with a symptomatic person who later tested positive for COVID-19 for more than 6 hours.

Low-risk contact

- Shared the same space (worked in same room/similar) but not having a high-risk exposure to confirmed case of COVID-19.
- Travelled in same environment (bus/train/flight/any mode of transit) but not having a high-risk exposure.

Annexure II

Management of the case(s) and contacts

4th June, 2020

**Government of India
Ministry of Health and Family Welfare**

**SOP on preventive measures in Hotels and Other Hospitality Units
to contain spread of COVID-19**

1. Background

All hotels and other hospitality units must take suitable measures to restrict any further transmission of COVID-19 while providing accommodation and other tourist services. The SOP aims to minimize all possible physical contacts between Staff and Guests and maintain social distancing and other preventive and safety measures against COVID-19.

2. Scope

This document outlines various generic precautionary measures to be adopted in addition to specific measures to be ensured in hotels and other hospitality units (henceforth, 'hotels') to prevent spread of COVID-19.

Hotels in containment zones shall remain closed. Only those outside containment zones will be allowed to open up.

3. Generic preventive measures

- (A) Persons above 65 years of age, persons with comorbidities, pregnant women and children below the age of 10 years are advised to stay at home, except for essential and health purposes. Hotel management to advise accordingly.
- (B) The generic measures include simple public health measures that are to be followed to reduce the risk of COVID-19. These measures need to be observed by all (staff and guests) in these places at all times.

These include:

- i. Physical distancing of at least 6 feet to be followed as far as feasible.
- ii. Use of face covers/masks to be made mandatory.
- iii. Practice frequent hand washing with soap (for at least 40-60 seconds) even when hands are not visibly dirty. Use of alcohol-based hand sanitizers (for at least 20 seconds) can be made wherever feasible.
- iv. Respiratory etiquettes to be strictly followed. This involves strict practice of covering one's mouth and nose while coughing/sneezing with a tissue/handkerchief/flexed elbow and disposing off used tissues properly.
- v. Self-monitoring of health by all and reporting any illness at the earliest to state and district helpline.
- vi. Spitting shall be strictly prohibited.
- vii. Installation and use of Aarogya Setu app shall be advised to all.

4. All Hotels shall ensure the following arrangements:

- i. Entrance to have mandatory hand hygiene (sanitizer dispenser) and thermal screening provisions.
- ii. Only asymptomatic staff and guests shall be allowed.
- iii. All staff and guests to be allowed entry only if using face cover/masks. The face cover/masks has to be worn at all times inside the hotel.
- iv. Adequate manpower shall be deployed by hotel management for ensuring social distancing norms.
- v. Staff should additionally wear gloves and take other required precautionary measures.
- vi. All employees who are at higher risk i.e. older employees, pregnant employees and employees who have underlying medical conditions, to take extra precautions. They should preferably not be exposed to any front-line work requiring direct contact with the public. Hotel management to facilitate work from home wherever feasible.
- vii. Proper crowd management in the hotel as well as in outside premises like parking lots—duly following social distancing norms shall be ensured. Large gatherings/congregations continue to remain prohibited.
- viii. Valet parking, if available, shall be operational with operating staff wearing face covers/ masks and gloves as appropriate. A proper disinfection of steering, door handles, keys, etc. of the vehicles should be taken up.
- ix. Preferably separate entry and exits for guests, staff and goods/supplies shall be organized. Maintaining physical distancing of a minimum of 6 feet, when queuing up for entry and inside the hotel as far as feasible. Specific markings may be made with sufficient distance to manage the queue and ensure social distancing in the premises.
- x. Number of people in the elevators shall be restricted, duly maintaining social distancing norms. Use of escalators with one person on alternate steps may be encouraged.
- xi. Details of the guest (travel history, medical condition etc.) along with ID and self-declaration form must be provided by the guest at the reception.
- xii. Posters/standees/AV media on preventive measures about COVID-19 to be displayed prominently.
- xiii. Hand sanitizers must be kept at the reception for guests to use. Guests to sanitize hands before and after filling relevant forms including A&D register.
- xiv. Hotels must adopt contactless processes like QR code, online forms, digital payments like e-wallet etc. for both check-in and check-out.
- xv. Luggage should be disinfected before sending the luggage to rooms.
- xvi. Guests who are at higher risk i.e. those who are older, pregnant or those who have underlying medical conditions are advised to take extra precautions.
- xvii. Guests should be advised not to visit areas falling within containment zone
- xviii. Required precautions while handling supplies, inventories and goods in the hotel shall be ensured. Proper queue management and disinfection shall be organized.
- xix. Appropriate personal protection gears like face covers/masks, gloves and hand sanitizers etc. shall be made available by hotel to the staff as well as the guests.
- xx. Detailed guidelines issued for restaurants shall be followed.

- a. Seating arrangement in the restaurant also to be made in such a way that adequate social distancing is maintained.
 - b. Disposable menus are advised to be used.
 - c. Instead of cloth napkins, use of good quality disposable paper napkins to be encouraged.
 - d. Contactless mode of ordering and digital mode of payment (using e-wallets) to be encouraged.
 - e. Buffet service should also follow social distancing norms among guests.
- xxi. Room service or takeaways to be encouraged, instead of dine-in. Food delivery personnel should leave the packet at guest or customer's door and not handed directly to the receiver. The staff for home deliveries shall be screened thermally by the hotel authorities prior to allowing home deliveries.
- xxii. For room service, communication between guests and in-house staff should be through intercom/ mobile phone and room service (if any) should be provided while maintaining adequate social distance.
- xxiii. Gaming Arcades/Children play areas (wherever applicable) shall remain closed.
- xxiv. For air-conditioning/ventilation, the guidelines of CPWD shall be followed which inter alia emphasises that the temperature setting of all air conditioning devices should be in the range of 24-30°C, relative humidity should be in the range of 40-70%, intake of fresh air should be as much as possible and cross ventilation should be adequate.
- xxv. Effective and frequent sanitation within the premises shall be maintained with particular focus on lavatories, drinking and hand washing stations/areas.
- xxvi. Cleaning and regular disinfection (using 1% sodium hypochlorite) of frequently touched surfaces (door knobs, elevator buttons, hand rails, benches, washroom fixtures, etc.) to be made mandatory in all guest service area and common areas.
- xxvii. Proper disposal of face covers / masks / gloves left over by guests and/or staff should be ensured.
- xxviii. Deep cleaning of all washrooms shall be ensured at regular intervals.
- xxix. Rooms and other service areas shall be sanitized each time a guest leaves.
- xxx. In the kitchen, the staff should follow social distancing norms at work place. Kitchens area must be sanitized at regular intervals.
- xxxi. In case of a suspect or confirmed case in the premises:
 - a. Place the ill person in a room or area where they are isolated from others.
 - b. Provide a mask/face cover till such time he/she is examined by a doctor.
 - c. Immediately inform the nearest medical facility (hospital/clinic) or call the state or district helpline.
 - d. A risk assessment will be undertaken by the designated public health authority (district RRT/treating physician) and accordingly further action be initiated regarding management of case, his/her contacts and need for disinfection.
 - e. Disinfection of the premises to be taken up if the person is found positive.

4th June, 2020

**Government of India
Ministry of Health and Family Welfare**

SOP on preventive measures in Restaurants to contain spread of COVID-19

1. Background

Given the current COVID-19 outbreak in India, it is important that restaurants and other hospitality units take suitable measures to restrict any further transmission of the virus while providing restaurant services.

2. Scope

This document outlines various generic precautionary measures to be adopted in addition to specific measures to be ensured at particular places to prevent spread of COVID-19.

Restaurants in containment zones shall remain closed. Only those outside containment zones will be allowed to open up.

3. Generic preventive measures

Persons above 65 years of age, persons with comorbidities, pregnant women and children below the age of 10 years are advised to stay at home, except for essential and health purposes. Restaurant management to advise accordingly.

The generic measures include simple public health measures that are to be followed to reduce the risk of COVID-19. These measures need to be observed by all (staff and patrons) in these places at all times.

These include:

- i. Physical distancing of at least 6 feet to be followed as far as feasible.
- ii. Use of face covers/masks to be made mandatory.
- iii. Practice frequent hand washing with soap (for at least 40-60 seconds) even when hands are not visibly dirty. Use of alcohol-based hand sanitizers (for at least 20 seconds) can be made wherever feasible.
- iv. Respiratory etiquettes to be strictly followed. This involves strict practice of covering one's mouth and nose while coughing/sneezing with a tissue/handkerchief/flexed elbow and disposing off used tissues properly.
- v. Self-monitoring of health by all and reporting any illness at the earliest to state and district helpline.
- vi. Spitting shall be strictly prohibited.
- vii. Installation & use of Aarogya Setu App shall be advised to all.

viii.

4. All Restaurants shall ensure the following arrangements:

- i. Takeaways to be encouraged, instead of Dine-In. Food delivery personnel should leave the packet at customer's door. DO NOT handover the food packet directly to the customer.
- ii. The staff for home deliveries shall be screened thermally by the restaurant authorities prior to allowing home deliveries.
- iii. Entrance to have mandatory hand hygiene (sanitizer dispenser) and thermal screening provisions.
- iv. Only asymptomatic staff and patrons shall be allowed.
- v. All staff and patrons to be allowed entry only if using face cover/masks. The face cover/masks has to be worn at all times inside the restaurant.
- vi. Posters/standees/AV media on preventive measures about COVID-19 to be displayed prominently.
- vii. Staggering of patrons to be done, if possible.
- viii. Adequate manpower shall be deployed by restaurant management for ensuring social distancing norms.
- ix. All employees who are at higher risk i.e. older employees, pregnant employees and employees who have underlying medical conditions, to take extra precautions. They should preferably not be exposed to any front-line work requiring direct contact with the public. Restaurant management to facilitate work from home wherever feasible.
- x. Proper crowd management in the parking lots and outside the premises – duly following social distancing norms shall be ensured.
- xi. Additional patrons to be seated in a designated waiting area with norms of social distancing.
- xii. Valet parking, if available, shall be operational with operating staff wearing face covers/ masks and gloves as appropriate. A proper disinfection of steering, door handles, keys, etc. of the vehicles should be taken up.
- xiii. Specific markings may be made with sufficient distance to manage the queue and ensure social distancing in the premises.
- xiv. Preferably separate entry and exits for patrons, staff and goods/supplies shall be organized.
- xv. Required precautions while handling supplies, inventories and goods in the restaurant shall be ensured. Proper queue management and disinfection shall be organized.
- xvi. Maintaining physical distancing of a minimum of 6 feet, when queuing up for entry and inside the restaurant as far as feasible.
- xvii. Seating arrangement to be made in such a way that adequate social distancing is maintained. In restaurants, not more than 50% of seating capacity to be permitted.
- xviii. Disposable menus are advised to be used.
- xix. Instead of cloth napkins, use of good quality disposable paper napkins to be encouraged.
- xx. Buffet service should also follow social distancing norms among patrons.
- xxi. Number of people in the elevators shall be restricted, duly maintaining social distancing norms.

- 25
- xxii. Use of escalators with one person on alternate steps may be encouraged.
 - xxiii. For air-conditioning/ventilation, the guidelines of CPWD shall be followed which inter alia emphasises that the temperature setting of all air conditioning devices should be in the range of 24-30°C, relative humidity should be in the range of 40-70%, intake of fresh air should be as much as possible and cross ventilation should be adequate.
 - xxiv. Large gatherings/congregations continue to remain prohibited.
 - xxv. Effective and frequent sanitation within the premises shall be maintained with particular focus on lavatories, drinking and hand washing stations/areas.
 - xxvi. Cleaning and regular disinfection (using 1% sodium hypochlorite) of frequently touched surfaces (door knobs, elevator buttons, hand rails, benches, washroom fixtures, etc.) to be made mandatory in all guest service area and common areas.
 - xxvii. Proper disposal of face covers / masks / gloves left over by patrons and/or staff should be ensured.
 - xxviii. Deep cleaning of all washrooms shall be ensured at regular intervals.
 - xxix. Adequate crowd and queue management to be ensured to ensure social distancing norms.
 - xxx. Staff / waiters should wear mask and hand gloves and take other required precautionary measures.
 - xxxi. Contactless mode of ordering and digital mode of payment (using e-wallets) to be encouraged.
 - xxxii. Tables to be sanitized each time customer leaves.
 - xxxiii. In the kitchen, the staff should follow social distancing norms at work place. Kitchens area must be sanitized at regular intervals.
 - xxxiv. Gaming Arcades/Children play areas (wherever applicable) shall remain closed.
 - xxxv. In case of a suspect or confirmed case in the premises:
 - a. Place the ill person in a room or area where they are isolated from others.
 - b. Provide a mask/face cover till such time he/she is examined by a doctor.
 - c. Immediately inform the nearest medical facility (hospital/clinic) or call the state or district helpline.
 - d. A risk assessment will be undertaken by the designated public health authority (district RRT/treating physician) and accordingly further action be initiated regarding management of case, his/her contacts and need for disinfection.
 - e. Disinfection of the premises to be taken up if the person is found positive.

4th June, 2020

Government of India
Ministry of Health and Family Welfare

SOP on preventive measures in shopping malls to contain spread of COVID-19

1. Background

Shopping malls get frequented by large number of people for shopping, entertainment and food. To prevent spread of COVID-19 infection, it is important that required social distancing and other preventive measures are followed.

2. Scope

This document outlines various generic precautionary measures to be adopted in addition to specific measures to be ensured at particular places to prevent spread of COVID-19.

Shopping malls in containment zones shall remain closed. Only those outside containment zones will be allowed to open up.

3. Generic preventive measures

Persons above 65 years of age, persons with comorbidities, pregnant women and children below the age of 10 years are advised to stay at home, except for essential and health purposes. Shopping mall management to advise accordingly.

The generic measures include simple public health measures that are to be followed to reduce the risk of COVID-19. These measures need to be observed by all (workers and visitors) in these places at all times.

These include:

- i. Physical distancing of at least 6 feet to be followed as far as feasible.
- ii. Use of face covers/masks to be made mandatory.
- iii. Practice frequent hand washing with soap (for at least 40-60 seconds) even when hands are not visibly dirty. Use of alcohol-based hand sanitizers (for at least 20 seconds) can be made wherever feasible.
- iv. Respiratory etiquettes to be strictly followed. This involves strict practice of covering one's mouth and nose while coughing/sneezing with a tissue/handkerchief/flexed elbow and disposing off used tissues properly.
- v. Self-monitoring of health by all and reporting any illness at the earliest to state and district helpline.
- vi. Spitting shall be strictly prohibited.
- vii. Installation & use of Aarogya Setu App shall be advised to all.

viii.

4. All shopping malls shall ensure the following arrangements:

- i. Entrance to have mandatory hand hygiene (sanitizer dispenser) and thermal screening provisions.
- ii. Only asymptomatic customers/visitors shall be allowed.
- iii. All workers/customers/visitors to be allowed entry only if using face cover/masks. The face cover/masks has to be worn at all times inside the shopping mall.
- iv. Posters/standees/AV media on preventive measures about COVID-19 to be displayed prominently.
- v. Staggering of visitors to be done, if possible.
- vi. Adequate manpower shall be deployed by Mall Management for ensuring social distancing norms.
- vii. All employees who are at higher risk i.e. older employees, pregnant employees and employees who have underlying medical conditions, to take extra precautions. They should preferably not be exposed to any front-line work requiring direct contact with the public. Shopping Mall management to facilitate work from home wherever feasible.
- viii. Proper crowd management in the parking lots and outside the premises – duly following social distancing norms shall be ensured.
- ix. Valet parking, if available, shall be operational with operating staff wearing face covers/ masks and gloves as appropriate. A proper disinfection of steering, door handles, keys, etc. of the vehicles should be taken up.
- x. Any shops, stalls, cafeteria etc., outside and within the premises shall follow social distancing norms at all times.
- xi. Specific markings may be made with sufficient distance to manage the queue and ensure social distancing in the premises.
- xii. Preferably separate entry and exits for visitors, workers and goods/supplies shall be organized.
- xiii. The staff for home deliveries shall be screened thermally by the shopping mall authorities prior to allowing home deliveries.
- xiv. Required precautions while handling supplies, inventories and goods in the shopping mall shall be ensured. Proper queue management and disinfection shall be organized.
- xv. Maintaining physical distancing of a minimum of 6 feet, when queuing up for entry and inside the shopping mall as far as feasible.
- xvi. Number of customers inside the shop to be kept at a minimum, so as to maintain the physical distancing norms.
- xvii. Seating arrangement, if any, to be made in such a way that adequate social distancing is maintained.
- xviii. Number of people in the elevators shall be restricted, duly maintaining social distancing norms.
- xix. Use of escalators with one person on alternate steps may be encouraged.
- xx. For air-conditioning/ventilation, the guidelines of CPWD shall be followed which inter alia emphasises that the temperature setting of all air conditioning devices should be in the range of 24-30°C, relative humidity should be in the range of 40-

70%, intake of fresh air should be as much as possible and cross ventilation should be adequate.

- xxi. Large gatherings/congregations continue to remain prohibited.
- xxii. Effective and frequent sanitation within the premises shall be maintained with particular focus on lavatories, drinking and hand washing stations/areas.
- xxiii. Cleaning and regular disinfection (using 1% sodium hypochlorite) of frequently touched surfaces (door knobs, elevator buttons, hand rails, benches, washroom fixtures, etc.) to be made mandatory in all malls in common areas as well as inside shops, elevators, escalators etc.
- xxiv. Proper disposal of face covers / masks / gloves left over by visitors and/or employees should be ensured.
- xxv. Deep cleaning of all washrooms shall be ensured at regular intervals.
- xxvi. In the food-courts:
 - a. Adequate crowd and queue management to be ensured to ensure social distancing norms.
 - b. In food courts and restaurants, not more than 50% of seating capacity to be permitted.
 - c. Food court staff / waiters should wear mask and hand gloves and take other required precautionary measures.
 - d. The seating arrangement should ensure adequate social distancing between patrons as far as feasible.
 - e. Contactless mode of ordering and digital mode of payment (using e-wallets) to be encouraged.
 - f. Tables to be sanitized each time customer leaves.
 - g. In the kitchen, the staff should follow social distancing norms at work place.
- xxvii. Gaming Arcades shall remain closed.
- xxviii. Children Play Areas shall remain closed.
- xxix. Cinema halls inside shopping malls shall remain closed.
- xxx. In case of a suspect or confirmed case in the premises:
 - a. Place the ill person in a room or area where they are isolated from others.
 - b. Provide a mask/face cover till such time he/she is examined by a doctor.
 - c. Immediately inform the nearest medical facility (hospital/clinic) or call the state or district helpline.
 - d. A risk assessment will be undertaken by the designated public health authority (district RRT/treating physician) and accordingly further action be initiated regarding management of case, his/her contacts and need for disinfection.
 - e. Disinfection of the premises to be taken up if the person is found positive.